

De verte dichtbij

Een interview met Marjolijn Groustra en Elbert Ploos van Amstel

Marie Oosterbaan

Iedere maand wordt in de Noord Sumatraanse krant Sora Sirulo een politiek getinte tekening geplaatst van Marjolijn Groustra (Toronto, 1956). En ook staat iedere maand van Elbert Ploos van Amstel (Jakarta, 1954) in hetzelfde blad de vervolgstrip 'Detektif Tagan di Belanda'. Hoewel Groustra en Ploos van Amstel samen leven, is de benadering van hun werk heel verschillend. Hij houdt van het lege vlak en zij houdt ervan het hele oppervlak te bewerken, maar ook weten zij inmiddels hoe zij projecten gezamenlijk moeten aanpakken. Zo zijn onder het pseudoniem Mikéleko tot nu toe zeven boeken uitgekomen. De korte, getekende verhalen met titels als 'Pannenkoeken eten met Hoetmoet' en 'De redding van Kreukedeukie' zijn gericht op kinderen van 4 tot 9 jaar. Tijdens een leesbevorderingsproject georganiseerd door de bibliotheek gaven de deelnemende kinderen uit veertig boeken van vaak bekende schrijvers een Mikéleko boek de eerste plaats. Maar ook volwassenen beleven vaak veel plezier aan de verbeelde typetjes.

"Detektif Tagan di Belanda".
Stripje, verhaaltje, van Elbert
Ploos van Amstel voor Sora
Sirulo

Zwart wit

Beiden herinneren zich dat zij als kind al graag zaten te tekenen. "Alles moest in zwart / wit," vertelt Ploos van Amstel, "Ik gebruikte altijd Siberisch krijt en smeerde de vlakken helemaal vol." Tegenwoordig volstaat hij met enkele lijntjes en is hij "dol op het witte vlak". "Toen ik een jaar of elf was heeft een tekenlerares eens geprobeerd mij over te halen om kleur te gebruiken door op een van mijn tekeningen - een bodybuilder met op de achtergrond het portret van zijn liefde, dat weet ik nog goed - het portretje rood te maken. Dat kon ik toen helemaal niet waarderen." Nu geeft hij zijn potlood- en inkttekeningen vaak zelf een touche. "Wat gouache of wat kleurpotlood geeft een startpunt voor het oog dat eerst naar zo'n kleurig plekje gaat en dan verder dwaalt." Hij maakt tekeningen met alleen als steun een kleurtje en ziet zichzelf niet als schilder. "Een schilder zet kleur naast kleur en de beslissende keuzes daarover gaan almaar door."

Dat is duidelijk te zien aan het werk van Marjolijn Groustra. "Als kind was ik een echte priegelaar. Nadat ik een periode alles er rechtstreeks in

verf en oost indische inkt uitsmeet, ben ik teruggekeerd naar dat detailleren. Eerst zet ik iets groot op en dan werk ik het steeds maar door." Zij maakt series vanuit thema's als 'de spelende mens', 'muziek en geluid', 'ups en downs' en de 'tijd'. Daar werkt zij niet chronologisch aan. Zo maakte zij voor het thema 'tijd' tien jaar geleden met pen en inkt stapels voorstudies. Die werkte zij mettertijd uit en onlangs heeft zij de laatste, de veertigste, voltooid.

Indië

In haar werk vult Groustra het hele vlak met in abstracte structuren vertaalde mystieke en filosofische gedachten. Grote invloed ervaart zij van de cultuur en de levenshouding van haar voorouders. Haar heden wordt sterk bepaald door de vroegere ervaringen van haar familie. Ook Ploos van Amstel draagt de wereld van zijn familie met zich mee, maar voor hem zijn het vooral verhalen geworden.

Bij beiden is dat een achtergrond waarin het Indië van weleer veel betekend, maar sterk wordt overschaduwed door de Jappenkampen en door

"De graafmachine bedreigt Putri Hujan (de groene vrouw) en haar broers Kanon en Draak".

Tekening van Marjolijn Groustra voor Sara Sirulo.

boven Bo en Bork op pad, 2000, pen en inkt en kleurpaloed, 14x10 cm door Elbert Ploos van Amstel

de gruwelijkheden die daar plaatsvonden, en door het ontheemde gevoel na aankomst in Nederland. Ouders die in hun jonge jaren hier niet konden aarden en naar Canada vertrokken of in Indonesië op zoek gingen naar hun roots, maar die uiteindelijk in Nederland, berooid, helemaal opnieuw moesten beginnen.

Ploos van Amstel heeft niet zo'n enorme band met Indonesië, hoewel hij het prachtig vindt dat in de krant Sora Sirulo een vervolgstripje van hem staat. Maar Groustra is juist erg gericht op Indonesië. Zij exposeerde in Jakarta in het Nederlands Cultureel Centrum 'Het Erasmushuis' en in de Staatsgalerie 'Puma Budaya' in Jogjakarta. Voor haar maandelijkse tekening in Sora Sirulo kost het haar geen moeite zich in te leven in de politieke situatie van Noord Sumatra. Gezien haar stijl van tekenen komt het goed uit dat men in Indonesië gewend is aan abstracte gestileerdheid. Zij is overtuigd van de invloed van bloedverwantschap: "Van mijn vaders kant heb ik Sumatraans bloed en van mijn moeders kant is het meer Sulawesi. Op oude familiefoto's is dat te zien en ik weet zeker dat iets daarvan doorwerkt."

Samen met een antropoloog en een taalkundige is Groustra bezig met een Noord Sumatraans project over de Batak volkeren. "Bij de Bataks spelen karbouwen, of waterbuffels, een grote rol in hun mythologie, hun rituelen en in het dagelijks leven. Toen ik daar rondreisde heb ik heel veel schetsen van waterbuffels gemaakt. Nu heb ik die schetsen weer opgediept en gebruik ik ze voor dit project." Waar de twee onderzoekers zich wetenschappelijk bezighouden met de cultuur en architectuur, verbeeldt Groustra in haar werk de pracht van het voor de Bataks zo belangrijke dier.

"Ik heb veel geschetst op reis, maar altijd alleen wat ik leuk vind. Dus heb ik wel veel waterbuffels getekend, maar de mensen in Indonesië vond ik minder interessant. Terwijl ik eerder in Nepal, waar ik ook heb rondgetrokken, juist wel veel mensen heb getekend: die koppen waren allemaal geweldig expressief."

onder Boeklezer in de drup, 2008, pen en inkt en kleurpaloed, 30x12 cm door Elbert Ploos van Amstel

Studie

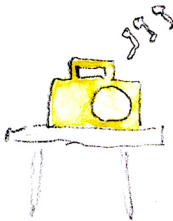
Om niet zoals haar moeder vroeger, later door omstandigheden in financiële problemen te raken, heeft Groustra eerst rechten gestudeerd. Maar al tijdens die studie ging zij naar de Koninklijke Academie in Den Haag. Om haar moeder niet teleur te stellen, maakte zij haar rechtenstudie in de vakanties af. "Ik was bang dat het er niet meer van zou komen als ik nog langer zou wachten. Vanaf mijn tiende stond voor mij vast dat ik kunstenaar wilde worden en daar ben ik nooit meer op teruggekomen. Overigens was de sfeer op de academie zodanig dat ik het plezier in tekenen in die periode wel verloor. Dat plezier kwam pas terug toen ik daarna ben gaan reizen. Je koopt eens een aantekenboekje, dan weer een fineliner en al schetsend groeit de lol in het tekenen." Dat bleek vooral in Nepal, waar nauwelijks papier was te krijgen en de mensen in drommen om haar heen gingen staan. "Ze keken daar zonder oordeel

naar wat ik deed en daardoor voelde ik geen gêne. Terwijl als je hier ergens tekenet, er ogenblikkelijk iemand over je schouder komt meekijken om commentaar te leveren."

Ploos van Amstel voelde zich na de middelbare school nog te onzeker om naar de kunstakademie te gaan. Omdat architectuur ook iets met tekenen heeft te maken, ging hij in Delft bouwkunde studeren. Door al dat precieze, berekenende tekenen met Rotring- en trekpen, heeft hij nu nog steeds een flinke hekel aan de rechte lijn. Na een half jaar stapte hij over naar psychologie. Hoewel die studie hem beviel, bleef uiteindelijk het tekenen trekken. Zo zat hij tijdens zijn stageperiode achter een one-way screen vrijuit te schetsen wat er voor en achter het scherm gebeurde. "Na mijn afstuderen dacht ik: Dit is het moment! Tussen het solliciteren door begon

boven Het flesje met pannenkoekstroop barst van onder open, 1996, pen en inkt en kleurpatlood, 13x8 cm door Elbert Ploos van Amstel

onder Breien bij de radio, 1988, potlood en aquarel, 9x7 cm door Elbert Ploos van Amstel

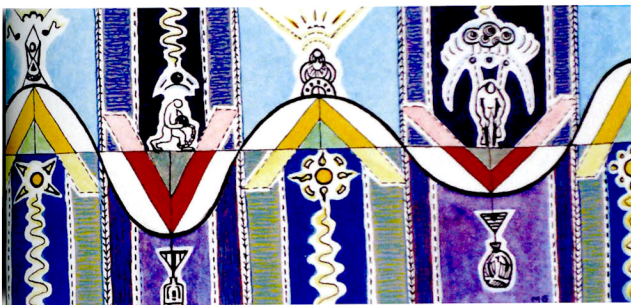
ik te schilderen en dat vond ik heerlijk, ik kon er helemaal in opgaan." Zijn studentenkamer kwam helemaal vol te hangen met kleurige schilderijen. "Het rook er heerlijk naar terpentijn. Ik lijkste mijn schilderijen zelf in en ik maakte zelfs schilderkisten. Dat kwam goed van pas als ik buiten ging zitten werken."

Toen hij een baan kreeg in de psychotherapie, merkte hij dat hij het niet kon combineren met de kunst. Dat hij met de psychotherapie stopte,

heeft hem dan ook geen enkele slapeloze nacht bezorgd. In deze periode van grote werkloosheid onder psychologen greep Ploos van Amstel de gelegenheid aan om in Den Haag naar de Vrije Akademie te gaan, waar hij zijn hart ophaalde aan de vele mogelijkheden en vooral met portret- en modeltekenen begon. "Het had een zware tijd kunnen zijn, maar voor mij waren het gouden jaren. Ik ben sindsdien niet meer gestopt met tekenen."

Mystiek van de waterbuffel
in de Batakultuur 1, 2008,
gouache en aquarel, 66x48
door Marjolijn Groustra

Ups en Downs 1, 2007, gouache, aquarel en inkt, 40x10 cm door Marjolijn Groustra

Samen

Al jaren zijn Elbert Ploos van Amstel en Marjolijn Groustra samen. Hij maakt iets met bijna niets, kleine verhaaltjes, liefst in een keer vloeiend neergezet op een wit vel papier. Zij vult het gehele vlak met gestileerde verbeeldingen van oude, universele thema's.

Toen het plan ontstond om van de grote stapels getekende verhaaltjes van Ploos van Amstel boeken samen te stellen, nam de bemoeienis met elkaars werk toe. "Als Elbert zo'n verhaal zat te tekenen, vroeg ik wel eens wat hij er precies mee bedoelde. Vaak kon ik dat dan beter verwoorden en gaandeweg schrijf ik nu meestal de bijbehorende kleine tekstjes. Ik vind het leuk om zijn fantasiën helemaal te vatten." "Omdat het bij de tekeningen voor zo'n verhaaltje gaat

om duidelijkheid en begrijpelijkheid," vult Ploos van Amstel aan, "veranderde mijn methode van werken. In tegenstelling tot vroeger maak ik nu eerst schetsjes, gebruik ik een gum en werk ik soms op een lichtbak." Marjolijn Groustra herinnert zich nog het ontstaan van Detectif Tagan: "Letterlijk betekent Tagan Knofflookpotje. Elbert kwam op het figuurtje toen ik door koorts een bamboe potje voor een Indonesisch 'proplapmanneltje' aanzag. Dat potjesmanneltje wekt hij dan tot leven en is nu de held van een stripverhaal."

Zie: www.mikeleko.com en www.marjolijnroustra.com

Hun atelier is te bezoeken tijdens de Leidse kunstroute op 27 en 28 september 2008 www.kunstrouteleiden.nl

Mystiek van de waterbuffel in de Batakcultuur 2, 2008, gouache en aquarel, 66x48 cm door Marjolijn Groustra